

TYSKLAND I DAG:

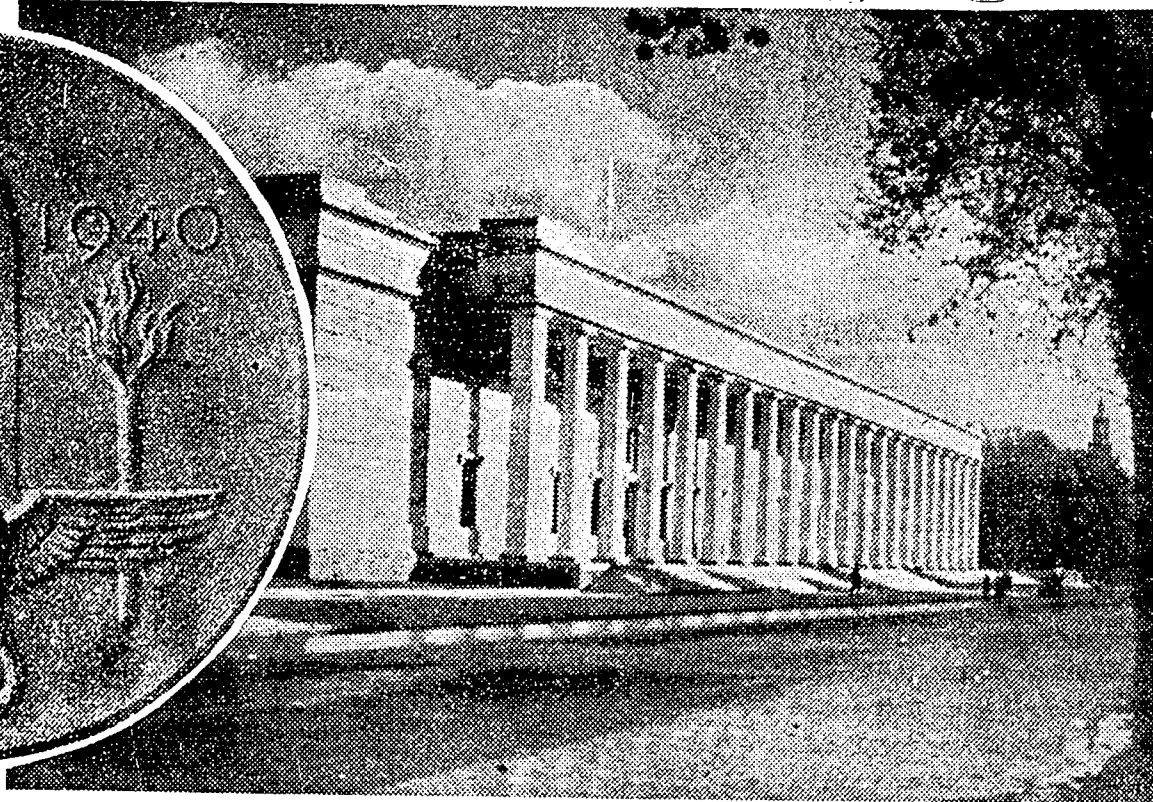
Freden bak krigen.

Fra Soldatentum til sosialisme.

Et samfundsmaskineri uten tomgang.

Medaljongen til den store tyske kunstutstilling 1940.

len eller Flandern, så vet en hver tysk mor eller hustru, at disse tapene er mindre enn hvad bare et enkelt, resultatløst slag under verdenskrigen krevet av deres menns og sønners liv. Det kan være riktig nok hvad Oswald Spengler sier, at kvinnen er vesensbestemt til å være passifist, siden selv en seier på slagmarken for henne bare kan bety et nederlag i forhold til det hun har vunnet i barselsengen. Men alt er relativt, også kvinnene. Under de tre ukers opphold i Tyskland, et opphold hvis forutsetninger og studievilkår jeg senere skal komme tilbake til, var det nesten ikke sårede eller krigsinvalidere å se. Og de sørgekledte enkene, som ifølge en Londonsending jeg hørte like før avreisen, skulde bevege sig i truende demonstrasjonstog gjennom gatene, da så jeg bare representert ved en eneste anledning, utenfor det brune hus i München, der en sortklædd mor eller hustru stod ved en av søilene rundt æresgraven for de falne ved Münchenputschet og med oppstrakt hånd hilste denne nasjonal-socialismens valfartshelligdom. Hennes sorg blev her til stolthet.

Det er et veld av inntrykk som har stablet sig op i bevisstheten efter den tre ukers studiereise, som 12 norske journalister, omfattende nærsagt alle politiske avskygninger fra Dagbladet til Fritt Folk, nettop har foretatt i Tyskland. Når

Av

vår utsendte medarbeider

Ranik Halle

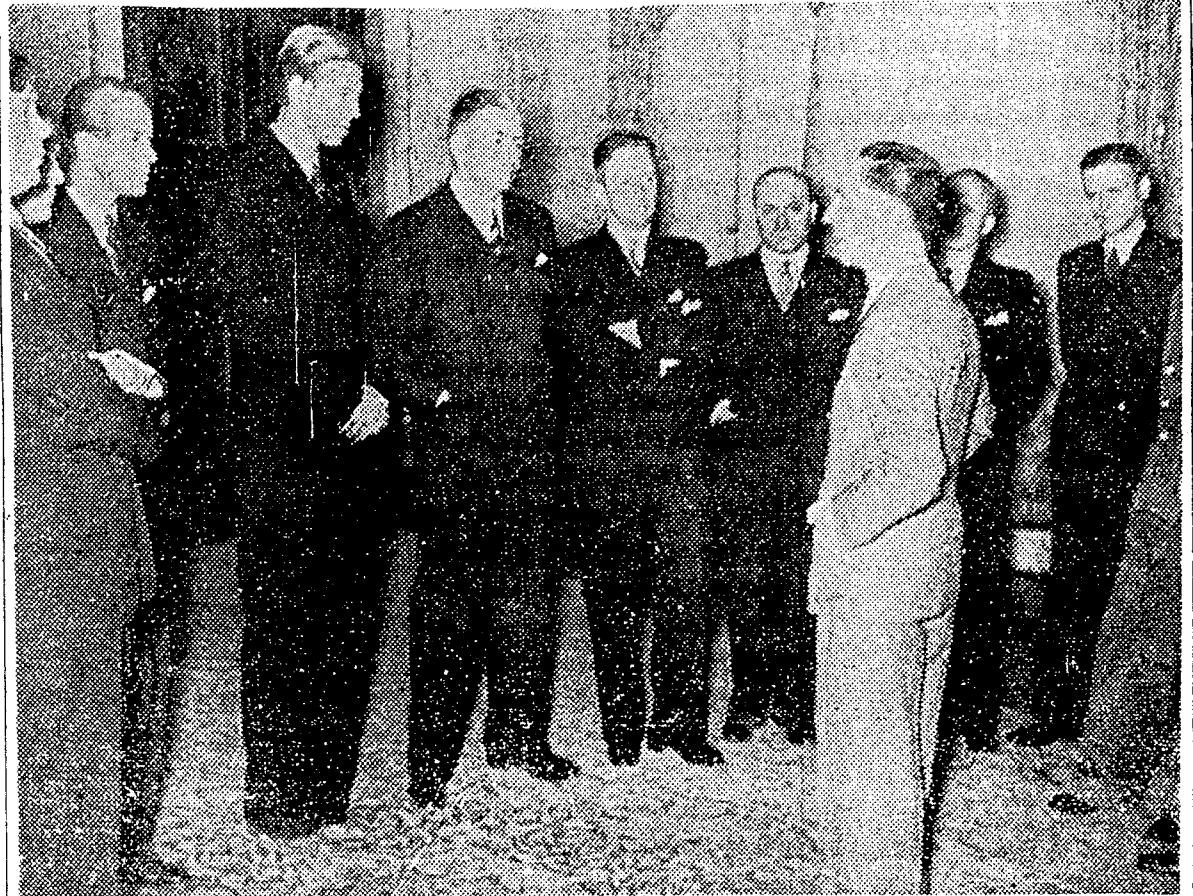
Et av mine siste inntrykk fra denne Tysklandreise fikk jeg i morgenlysningen på en jernbanestasjon, hvor vår vogn blev tilkoblet et trosspenntransporttog. Vi norske journalister var nesten de eneste sivilister på skansen, perrongen var fullpakket av soldater i fullt feltmessig utstyr som skulde til fronten eller de okkuperte distrikter. En av dem tar farvel med kona og de tre barna, som er møtt frem tross den tidlige morgentimen. Han er tydeligvis både lykkelig og noe brydd over familiens nærvær, hans kamerater er for det meste alene. Det blir en uforglemmelig scene av ubesvåret avskjed med en mann som reiser doden i møte. Ingen fårer eller krampaktig kjekkheter, de tre unge loftes etter tur presist og hverdagslig op til kinnene, den minste, gutten, blir hvilende et øieblikk på armen, hvorfra han resolutt forsikrer at han vil bli soldat akkurat som pappa. Kona får såvidt et streif over håret i det toget skal gå, og dermed er seremonien over.

Utenfor den gamle tradisjonsrike garnisonkirken i Potsdam er det reist et minnesmerke, hvor en av Fredrik den stores kjempende grenaderer møtes i et brytelig håndtrykk med en av verdenskrigens helter under stålhjelm. Det er en mektig og uforfalsket symbolikk i statuen som i underskriften „Semper Talis“. Ingen vil først noe av Tyskland eller tyskerne, hvis en bare et øieblikk taper av syne at det er et soldaterfolk. Det betyr

Den tyske kunsts hus i München.

ikke at det er et folk som nærer et særlig ønske om å føre krig, å ofre liv eller å avlive medmennesker, men det betyr at egenskaper, som andre nasjoner nu må improvisere, de ligger tyskeren i blodet. En ubegrenset pliktfølelse og disiplin, ordenssans og tilpasningsevne, tålmodighet og offersinn. Som Fredrik den store var soldaterkongen er Adolf Hitler, en av verdenskrigens ukjente korporaler, som med så gavmild hånd deler ut marskalkstaver blandt sine generaler, sitt lands første soldat, intet mer, men heller ikke mindre. Tysk sosialisme, som vil bli behandlet i en senere artikkel, er en praktisk sosial utforming av den ånd og livsstil som ligger i begrepet Soldatentum. Det går en rett linje fra frontens kameratskap til det nye samfunds folkefelleskap.

All engelsk propaganda i Tyskland, hvad nu enten den betjener sig av radiobølger eller flyvesedler, strander og vil strande sålenge dette ikke er klart erkjent. Jeg har hørt folk si, at lord Northcliffe var en slik fremragende propagandaleder i motsetning til Duff Cooper, som gjør tabbe på tabbe. Det er neppe riktig, fordi all innsats må bedømmes etter motstanden. Lord Northcliffe var alene på sitt område, keisertidens Tyskland negligerter fullstendig hele den kampen om menneskesindet, hvor bladlorden kunde hoste sine lett kjøpte seire. Duff Cooper har dr. Gobbels mot sig, det er det som er forskjellen. Den gigantiske propagandakrig som de to utkjemper om opinionen i de noitrale land, faller utenfor rammen for denne artikkelserie. Men at Duff Coopers felttog mot Tysklands befolkning er fullstendig psykologisk forfeilet, det vil en hver

En gruppe av de norske journalister i samtale med dr. Gobbels. Fra venstre: Laun, Bergens Aftenblad, Bjertnes, Morgenposten, Kielland, Dagbladet, Sundberg, Fritt Folk, Thon, Sjøfartstidende, Mürer Aftenposten, Halle, Tidens Tegn, Johansen, Morgenbladet og Medboe, Nasjonen.

som har hatt kontakt med tysk mentalitet og tyske forhold lett kunne overbevise sig om. | hustruer ved å skremme dem med | jeg så tydelig har bevart billedet | de angivelig kolossale tapene i Po- | (Forts. siste side)

Et soldaterfolk som det tyske føler ikke krigen som en slik enestående påkjennning, det har ført krig før. Før krig som intet annet folk har ført den, i fire samfulle år, mot fem verdensdeler, helt til det bukket under av sult. Den eneste reaksjon et slikt folk nu kan ha, er gleden og stoltheten over at alt går så uendelig mye bedre og lettere enn før. Når Cooper prøver å demoralisere de tyske modre og

(Forts. fra side 4)

av soldaten på jernbanestasjonen og av krigsenken i München er det fordi de hver på sin måte gir livsholdningen hos det tyske folk. I løpet av 7 år er det løftet op fra bunnløs nød og tærende nasjonal mindreværdighetsfølelse til en grad av selvtillit og styrke som aldri før i sin historie. Denne prosess betyr imidlertid ikke at det tyske folk er blitt omskapt, det er bare blitt vekket, har funnet tilbake til sig selv. Nasjonal-socialismen er den moderne og uhyre effektive form for Deutschtum, som Bismarcks Tyskland var sin tids form for det samme. Om man liker eller ikke liker systemet, om man forstår eller ikke forstår alle de metodene som har vært brukt under den nasjonalistiske reising, alt slikt er spørsmål som kan opta en utenlandsk journalist, men det er iallfall ikke en pro-

blemstilling som har noen aktualitet innen den tyske nasjon. Ingen propaganda er mer kortsynt og formålsløs enn den som har prøvet å skille folk fra fører. Tyskland tilhører Adolf Hitler, som Adolf Hitler tilhører Tyskland. Han er soldaten, som er selve inkarnasjonen både av Deutschtum og Soldatentum. Bare på det grunnlag kan Tyskland vurderes og bare ut fra denne forutsetning kan man forstå det som er skjedd og skjer.

Over inngangen til en av de store, nye fabrikkene vi blev vist omkring i, kunde en lese en av Der Führers slagord: Et hvert folk har rett til ut fra egne forutsetninger å skape sin egen skjebne. Nasjonal-socialismen begynte som en protest mot at denne rett av Versailles' seierherrer blev nektet det tyske folk. Det er denne protesten som har vokset sig til det tyske rikets maktfulle gjenfødelse. Virkningen har

vært enorm, hele Europa er blitt trukket inn i en omsmeltningsprosess, som ikke bare omfatter de statsrettslige grenser og den sosiale og økonomiske struktur, men også ideer og livsforestillinger, som lenge har vært betraktet som urokkelige. Hvad enden på alt dette blir kan ingen si. Men det som ovenfor er sitert om et folks rett til å leve sitt eget liv, det er tross al en almenyldig menneskelig sannhet, som ingen teknikk eller diktater ved det grønne bord kan synde mot hvis verden noensinde skal få en fred basert på gjensidig tillit og respekt for hverandres egenart.

Men så var det Tyskland slik det idag fortøner sig innenfra. Det dominerende og slående totalintrykk er et land som fører krig uten å være påvirket av krigen. Det er svært mange uniformer å se, militære som andre, men det er også det hele. At restaurantene er overfylt, det være sig de mondæne i Berlins sentrum eller arbeiderkafene i Nord-øst, og at de eneste køene som er å se finner en utenfor kinolokalene, alt sånt kan i og for sig være et krigs-fenomen. Men det virker ikke som noe krigs-fenomen, at det holdes kjempeutstillinger i Königsberg, Leipzig og Wien, av større omfang og under større tilslutning enn noengang i fredstid. Den sektor av den tyske industri, som dekker de rent militære behov, er ikke blitt større enn at den sivile produksjon, både den som er beregnet på hjemmemarkedet og den som bestemt for eksport, er drevet op til en virkningsgrad, som virker helt frappe-

rende. Vi har bare et alvorlig problem, forteller statssekretær Frank under en samtale jeg hadde med ham i Prag: mangel på arbeidskraft. Viseborgermesteren i Wien, dr. Dava, som samtidig er boligrådmann i sin by, sier at det etter normalplanen skulde være bygget 26,000 nye leiligheter i år i det overbefolkede Wien, men at programmet bare delvis kan la sig realisere fordi det skorter på arbeidskraft. I by etter by kan en se hjemvendte soldater bytte uniformstrøien med overallsen. Hjemmet trenger dem mer enn fronten. Mellom 8 og 900,000 unge tyske menn og kvinner er det nye kull som hvert år føres inn i produksjonslivet. Men det strekker ikke til. Over en million krigsfanger, polakker og franskmenn, er satt inn i landbruket som avlastning av tysk arbeidskraft. Samtidig importeres utenlandske arbeidere i stadig større utstrekning. Deres tall oppgis nu til 900,000, fortrinnsvis jugoslaver og

italienere, men også 40,000 hollandske fagarbeidere og noen tusen danske verkstedsfolk i havnebyene. Alle får samme lønn som tilsvarende tyske arbeidere, og det er ordnet med hjemsendelse av penger.

All tysk import må betales med varer. Tyskland kan ikke som England betale med gull eller trekke på sine tilgodehavender i utlandet. Derfor har Napoleons ord om at det trenges tre ting for å føre krig, penger, penger og mer penger, fått en annen betydning i Hitlers Tyskland; det som trenges er arbeid, arbeid og mer arbeid. Historien kjenner ikke en mer gjennomført produksjonsmobilisering av en hel nasjon. Samfundsmaskineriet arbeider uten tomgang, alle krefter utnyttes 100 pst. Hvordan dette er gjennomført skal vi se nærmere på i en senere artikkel. Her skal det bare pekes på, at denne arbeidsintensitet ikke på noen måte virker krampaktig. Pointet er ikke at folk skal arbeide til utmattelse. Pointet er å finne den mest rasjonelle arbeidsform, både for den enkelte og for helheten. Dette er et organisasjonsteknisk spørsmål, som synes å være meget heldig løst. Men siden mennesker tross alt ikke er maskiner, kan ingen slik løsning føre frem uten at også folkets åndelige grunnlag er tilpasset de enorme krav som stilles til produksjonsapparatet. Arbeidsydelse er også et spørsmål om mentalitet. Og denne mentaliteten synes å være like stålsatt som frontens våpen. Hemmeligheten er fremdeles den tyske folkekarakter, Soldatentum, det heroiske livssyn som appellerer til bonden bak plogen og arbeideren på et verksted like meget som til soldaten ved fronten. Derfor er også front og hjem vokset sammen til et organisk hele. Fronten kjemper for hjemmet som hjemmet kjemper for fronten, er det krigførende Tysklands dominerende slagord.

Og nettopp fordi hele dette system av innsats, offervilje og organisasjon er i pakt med de innerste strenger i tysk folkesjel, frembyr dette krigens samfund et billede av uanstrengt likevekt og usminket naturlighet. Det intense er blitt det normale, et helt folks selvfølgelig rytme.